

Ruimtes kunnen praten

Kindcentrum De Tandem (Sint-Kruis Brugge) en basisschool Hippo's Hof (Gent) wilden hun ruimtes beter afstemmen op de behoeften van kinderen, ouders en hun pedagogische plan. Want ouders willen net als kinderbegeleiders en leraren maximale ontplooiingskansen voor hun kinderen.
Dus organiseerden het kindcentrum en de school gesprekken met ouders om hun ervaringen in en met de ruimte te delen. Hieronder lees je wat ouders belangrijk vinden.

TEKST
CAROLINE BOUDRY
EN NIMA SHARMAHD
FOTO'S
CAROLINE BOUDRY

De eerste indrukken die ouders ervaren als ze een school of kinderopvang binnenwandelen, zijn cruciaal om te beslissen of ze hun kind al dan niet inschrijven. Ze kijken, ruiken, luisteren, hun voelsprieten als ouder verkennen de ruimte. Die subjectieve, sensitieve impressies, vaak gekoppeld aan hun eigen herinneringen, geven hen het signaal: hier wil ik zijn – of net niet. 'Natuurlijk tellen visie of openingsuren ook mee. Maar als je weet dat ruimte en het materialenaanbod erg belangrijk zijn voor ouders, vraag hen dan hun mening daarover. Dat deden ze in Kindcentrum De Tandem en basisschool Hippo's Hof.

‘Ik wil dat mijn kind iets leert’

‘Voor mij zijn spelen en leren hetzelfde. Ik denk dat kinderen uit zichzelf, en samen met anderen de wereld verkennen’

’Ik denk dat het leuk is om een plaats te hebben waar je niet voortdurend moet opruimen, waar kinderen iets kunnen opbouwen en het de dag nadien terugvinden’

Je kan geen ruimte voor kinderen ontwerpen zonder die te verbinden met een visie over opvoeden. Kinderen kunnen goed spelen, en ze leren al spelend. Voor kinderen maakt de omgeving integraal deel uit van hun groeiproces. Ze hebben een ruimte nodig waar hun ideeën vorm krijgen, maken plannen tijdens hun spel en dat plan stopt niet omdat het tijd is om te eten of om naar huis te gaan. Loris Malaguzzi omschrijft de ruimte en materialen als de ‘derde pedagoog’. Ook Emmi Pikler beschrijft de omgeving en de zorgvuldig uitgekozen materialen, zodat kinderen uitgenodigd worden om te onderzoeken, te experimenteren en op verkenning te gaan. Célestin Freinet en Peter Petersen schenken veel aandacht aan het leren door ervaringen in relatie met de leefgroep en de samenleving. In een uitnodigende veilige spelomgeving geef je kinderen de kans om andere kinderen te ontmoeten en samen te spelen. De ruimte en materialen maken ook het spelen en leren zichtbaar. Door middel van pedagogische documentatie in de ruimte (posters, foto’s en verhalen), begrijpen ouders wat hun kind beleeft en leert op school.

‘Ik hou van gezelligheid’

‘Ik vind een ruimte met planten, foto’s en schilderijen gezellig’

‘Ik hou ervan dat mijn kind kan ontbijten met de begeleiders. Dat is een aangename manier om de dag te starten’

Kinderen hebben behoefte aan een ruimte waarin ze zich goed voelen, en die zal voor ieder kind anders zijn. De ruimtes in een school of opvang zijn anders dan de ruimtes thuis. Ze zijn groter, de meubels zijn vaak op kindermaat en er zijn meerdere speelzones. Kinderen vinden het ook fijn als ze eens iets mogen meebrengen van thuis. Die voorwerpen bouwen bruggen tussen thuis en de opvang of school. Ouders en begeleiders kijken vanuit hun eigen ervaringen naar een ruimte. Wat doen ze om het thuis gezellig te maken? Zijn er overeenkomsten tussen thuis en de opvang? Als ze thuis graag een boekje voorlezen in de zetel met hun kind op de schoot, zullen ze dat ook een ‘gezellige’ plek vinden in de leefgroep. Als ouders graag veel licht in de huiskamer hebben, of samen met hun kind de kat in de tuin observeren, zullen ze ook genieten van grote ramen in de leefgroep.

‘Ik weet dat mijn kind een favoriete plek heeft’

‘Als ik ’s avonds mijn dochter oppik, speelt ze vaak in de poppenhoek’

‘Mijn zoon houdt van zijn klas, het is een ruimte die hij heel goed kent’

Wat is de favoriete plek van een kind in de opvang of op school? Dat kan je alleen maar te weten komen door het aan dat kind te vragen of het overdag te observeren. De ruimte is opgedeeld in meerdere speelzones en kinderen kunnen vrij op verkenning gaan. Waar zie je een baby’s of peuters vaak spelen? Waarmee spelen ze? Spelen ze alleen of met vrienden? Jonge kinderen vertellen dat niet woordelijk, maar ze laten dat zien door wat ze doen. Ouders halen veel informatie uit verhalen en foto’s die kinderbegeleiders maken van de leefgroep. Maar ouders krijgen ook indrukken tijdens ouderactiviteiten, of een breng- of haalmoment. Ze komen de opvang of school binnen en zien aan de manier waarop hun kind speelt en beweegt, of het dat wel of niet leuk vindt, of het zich geborgen en veilig voelt. Goed om te weten: de interesses van kinderen zijn individueel en onderhevig aan evoluties, dus is het ook logisch dat de ruimte en materialen mee veranderen. Verplaatsbaar meubilair maakt het mogelijk om een ruimte op verschillende manieren in te delen.

→

‘Ik wil dat mijn kind zich goed voelt in de ruimte’

’Als er buiten een overdekte ruimte is, kunnen kinderen altijd buitenspelen en blijven ze droog’

’Ik heb graag dat een ruimte netjes en veilig is voor kinderen. Ik denk ook dat dat niet gemakkelijk is in een leefgroep waar baby’s en peuters samen zijn’

’Mijn kind heeft behoefte aan ruimtes om actief te zijn, maar ook een ruimte waar het rustig en stil is’

De fysieke omgeving is zoveel meer dan een plek waar boeken, spelmateriaal, tafels en stoelen staan. Een ruimte heeft een affectieve kwaliteit: een goede akoestiek, goede verluchting, de juiste temperatuur en omgevingskleuren bepalen de sfeer en of je je wel of niet goed voelt. Een leefgroep is bewust ingericht, de materialen zijn zorgvuldig uitgekozen en afgestemd op de behoeften en leeftijd van de kinderen. Alle materialen, zoals speelgoed maar ook jassen en tassen, maken een ruimte overzichtelijk en toegankelijk voor kinderen. Kinderen kunnen veel en zo kunnen we hen ook kansen geven om de wereld te ontdekken zonder te betuttelend te zijn. Porseleinen borden en glazen om uit te drinken vragen een zorgzaam gebruik, maar creëren onmiddellijk een vertrouwen in het competente kind. Ouders stellen zich soms vragen over veiligheid, hygiëne en leerkansen, want veiligheid, geborgenheid én voldoende avontuur bieden aan kinderen is niet evident.

‘Als ouder heb ik ook mijn favoriete plek’

‘Als ik mijn zoon kom halen na mijn werk, zit ik wat op een bankje te genieten van de zon en kan ik wat kijken naar mijn zoontje dat met zijn vrienden in de tuin speelt’

‘Als ik aankom, ga ik altijd op een bankje voor de klas zitten. Dat is mijn liefste plek in de school, mijn zoon doet daar zijn pantoffels aan. Ik kan dan ook wat kijken naar de andere kinderen of een praatje maken met de leraar’

Een kind komt ’s morgens aan met een verhaal: heeft het goed geslapen of niet veel ontbeten. Ouders vertellen dat graag aan de kinderbegeleider of leraar. En ’s avonds vertelt een kinderbegeleider of leraar graag wat kinderen die dag beleefd hebben. Zowel de formele gesprekken als informele gesprekken zijn waardevol. Ouders genieten ook van een babbel met andere ouders. Al die gesprekken zijn een belangrijke bron van informatie en steun. Een gezellige zithoek, een zetel of een bank in de leefruimte of in de inkomhal of een tuin nodigt ouders uit om even te zitten en een praatje te maken. Ouders vertellen bijna allemaal dat zo’n ‘ouderplekje’ hun favoriete plek is.

→

‘Ik weet het niet goed, maar ik zou het wel willen weten’

‘Ik denk dat het belangrijk is dat kinderen hun handen wassen voor het eten. Ik weet niet of ze dat hier doen’ ’Mijn kind speelt hier veel, ik weet niet goed wat het hier leert, naar school gaan en leren is hier helemaal anders dan in mijn land’

’Ik weet dat er een kringgesprek is waar ze over van alles praten, maar ik weet echt niet wat er gebeurt na dat kringgesprek’

Kinderbegeleiders en leraren schrokken er een beetje van dat ouders vaak ‘ik weet het niet goed’ zeiden. Tijdens de gesprekken hadden ouders vragen over de manier waarop de routinemomenten georganiseerd worden, zoals een sanitaire stop, een middagmaal of waar hun kind slaapt of hoe begeleiders erin slagen om alle kinderen samen te slapen te leggen. ‘Elke ochtend praten we met ouders, ouders komen binnen en blijven nog even in de leefgroep alvorens afscheid te nemen. Tijdens zo’n onthaal maken we ook altijd tijd voor een babbel met ouders, ze mogen alles vragen’, aldus een medewerker. ‘Maar als ouders zeggen dat ze het niet weten, laten we dan met ons team nadenken over hoe we de informatie beter kunnen laten doorstromen naar ouders.’

En nu...

‘Als je elke dag in je leefgroep werkt, zie je de dingen niet meer goed. Je ziet niet meer of een ruimte mooi of lelijk is, je kijkt vooral naar de praktische kant, de manier waarop je de ruimte en materialen gebruikt’, zegt kinderbegeleider Sarah. ’Ouders hebben ons veel verteld over hun ervaringen in de opvang en school. Ik zie veel overeenkomsten met mijn eigen beleving, maar er zijn ook verschillen. En nu is het aan ons om daar iets mee te doen.’

EDUCAS

Nadenken over de ruimte in EDUCAS

Medewerkers van de Jenaplan basisschool Hippo’s Hof en het Kindcentrum De Tandem maken deel uit van het Europees project EDUCAS.
Samen met collega’s uit Vlaanderen, Italië en Litouwen denken ze na over de ‘ruimte’.
Een ruimte om te zorgen, leren en spelen.

Meer lezen?
- Educare-website
- EDUCAS-toolbox: Verwondering en Schoonheid
- ISSA: projectpagina EDUCAS